

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
 Telefon 67-8u
 Uredništvo in uprava
 za Slovenije in slovenski del
 Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTARA

„Sveta dolžnost nam je, potezati se za narodnost našo, za napredak v omiki, za svobodu in edinstvo, kajti drugače ne moremo našemu narodu otiel velikih nevarnosti ali celo propasti. (Iz proglaša za šempaski tabor l. 1868.)

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

„PREORIJENTACIJA“ ISTARSKIH HRVATA

O nekoj preorijentaciji istarskih Hrvata, ili bolje: hrvatske emigracije iz Istre mnogo se u posljednje vrijeme pisalo, a i još se piše.

Ne bi se na to ni osvrtili, kad sve to ne bi na raznim mjestima bilo krivo tumačeno. Istarski Hrvati nisu nikada prestali biti Hrvatima, nijesu nikada ni na čas prestali osjećati onako, kako je osjećao sav ostali hrvatski narod. Ni oni dolje ni oni ovdje! Dok je sav ostali hrvatski narod morao šutjeti, sasvim je razumljivo da su još manje mogli i smjeli govoriti Istarski Hrvati, napose ne oni ovdje, koji k tome nijesu imali pod nogama ni rodjene zemlje, tog najčvršćeg uporišta, u svakoj narodnoj borbi.

U svakom narodu ima grlatih pojednaca, koji znadu iskoristivati situacije. Znadu znadu riječ ploviti. I kad je bilo komo potrebno našlo se takovih pojednaca i u Istarskim redovima, kao što ih se svakoako daleko više našlo u redovima recimo dalmatinskih, zagorskih, slavonskih, bosanskih i kojih već hoćete Hrvata. A nitko nije zato ipak nikad ni pomislio, da su na pr. Dalmatinska Hrvatska. Hrvatsko Zagorje ili Slavonija zbog toga prestala biti hrvatske i da im je danas potrebno da onaj narod izvrsi neko pokajanje, neku preorijentaciju.

Istarski narod nije nikada osjećao drukčije, nego što je osjećao sav ostali hrvatski narod. Nije naprosto po svim pravima Božjim i prirodnim drukčije mogao ni osjećati. Čak je osjećao pripadnost hrvatskome narodu daleko više razvijen u Istarskim Hrvata nego li u Hrvata iz drugih neklih pokrajina, koje nijesu bile toliko izložene. Sva je naša borba u posljednjih 100 godina, a naročito nakon diskupa Dobriše bila u tom smjeru vodjena. Počevši od prvog sricanja riječi u onim našim skromnim Družbinim sklopmu, pa sve do veličanstvenih tabora narodnih, na kojima je na stotine tisuća naroda jednodušno manifestiralo svoje živo, nepokolebivo i borbeno hrvatstvo. Tabora, kakvih ni u banskoj Hrvatskoj nije bilo! Taj osjećaj i to osvjetloćenje u duši Istarskog seljaka nijesu nikada prestali postojati. Nijesu prestali zato, jer je to po prirodnim zakonima nemoguće. Čak i više! Istarski su Hrvati ostali postjedini od svih ovih poslijeratnih strujanja u Jugoslaviji, od svih socijalnih, kulturnih i političkih trzavica. Čisti su to kom kaplja, i živu još i sada u onom svetom zanosu u kakovom smo ih ostavili.

Smiješno je uopće isticati da Istarski Hrvati vrše neku hrvatsku preorijentaciju, kad znamo, da se nikad protuhrvatski nijesu ni orijentirali. Jer bi to značilo da su poplivali svu svoju lijepu prošlost, sve lijepe tradicije. A naša je Istarska prošlost tako lijepa, tako svijetla i velika. One borbe za hrvatstvo, one žrtve, onaj zanos, od posljednjeg neplamenog seljaka do učenog i školovanog seljčkog sina („šogospode“ mi nijesmo imali!) to su tako lijepe stranice naše narodne povijesti, kakvih drugi krajevi hrvatski ni ne poznaju.

Pa kako bi se itko od nas toga mogao odrediti? Ta bez tradicije nema kontinuiteta, pa bi bez toga i sva naša današnja borba bila bez rasona četrta, bez korjena, bez temelja.

Vrši se preorijentacija!
 Ne! Ne vrši se nikakva preorijentacija. Pojedinci koji su znali ploviti

TABORI PRED 70-mi LETI

Njihov pomen za prebuditev narodne zavesti in ustvaritev narodne enotnosti

Ljubljana, lipnja 1939. — Med najsvetelješe trenutke slovenske narodne zgodovine moramo šteti dobo slovenskih knjižkih uporov, dobo verske reformacije, ki je položila temelj našemu književnemu jeziku, revolucionjsko leto 1848 z osvoboditvijo knjižkega ljudstva od ostankov tlačništva in dobo slovenskih taborov. Vsak od tih dogodkov je pustil kako značilnost, ki se jasno odražava v narodnem hotenju in življenju, ki je pa sicer, spričo razvoja in vedno novih tokov morda ne moremo več tako jasno in vidno na zunaj opaziti, ker se je že preveč stopila v vsakdanjem življenju.

Eno zadnjih, sicer zelo kratkih, a pomembnih razdoblj naše zgodovine, pomenilo narodni tabori, kot smo že zgoraj omenili. Letos poteka 70 let, ko so bili ti tabori na visku, ko je slovensko ljudstvo v velikih masah izkoristilo prvo mašnu svobodu in se pridružilo gibanju, ki so ga vodili njegovi navdušeni nacionalni vodniki. Kakšno je bilo to navdušenje in u kako velikem obsegu je zajelo novo gibanje slovensko ljudstvo, vidimo najbolje se u tem, da so ga oblasti po par letih zadušile.

Prvi veliki slovenski narodni tabor se je vršil 9. avgusta 1868 v Lutomeru, nato pa 6. septembra v Zalcu, katereza se je udeležilo 30.000 ljudi. Za naše ozemlje pa je prvi veliki in važen tabor bil sklican na dan 18. oktobra 1868 v Šempasu. Na tem taboru se je zbralo nad 18000 ljudi in vodil ga je kot predsjednik pripraviljenega odbora dr. Lavric Ožbor, ki je tabor sklicao i izdao proglaš, v katerem je iznesel o toku, o katerih naj tabor pretresa in o katerih naj zborovalci preje razmišljajo. Glavne zahteve teza tabora so bile predvsem zahteve po zedinjenju vseh Slovencev v eni upravni enoti, zahteva po slovenskem učenju jeziku, po slovenskem uradovazvu u uradih, školskih i solah itd. Proglaš pravil: „Sva ta vprašanja so prelucnuta in sveta dolžnost nam je, potezati se za narodnost našo, za napredak v omiki, za svobodu in edinstvo, kajti drugače ne moremo našemu narodu otiel velikih nevarnosti ali celo propasti.“

Prvi tabor, ki se je vršil v naši ožji domovini, je torej v zvezi z ostalimi postavil jasnu program, katerega so vsi udeleženci za naprej sprejeli na znanje in se iz navdušenja za stvar tabora tudi udeležili. Kako je tedaj vrela po vsej naši deželi in kakšno navdušenje je zavladalo med našim ljudstvom, kaže najbolje reakcija, ki jo je povzročil ta tabor, ozi. sklicanje istega. Vlada je namreč, naboj na pritisak gorjskih mašteviteljih Lahov, skušala činu bolj polučiti zunanji izraz teza gibanja in je u treh tjednih nabila po vseh vogalih

razglas, ki doluča udeležencem pot, po kateri naj prihajajo v Šempas, da bi se kolikor moguće izognili poti skozi mesto. Spravila je na noge vse orožništvo, 244 nož infanterije in pol eskadrona huzarjev itd. (Po Gaberščku). Izgledalo je, kakor da vlada obsedno stanje. Glavni viodi u Gorico so bili zastraženi. Tembolj svečano pa je izgledal Šempas, ki je bil ves okrašen z neštetihi zastavami in u obeh straneh vasi, sta bila postavljena dva slavoloka z napisoma: »Nedajmo se« in »Složimo se«. List »Domovina« je pisao u taboru podrobno in poročao, da je poleg pomenilneših momentov treba poudariti, kako je ljudstvo pilmerno in jako razumno prilježvalo govornikom in kako je, kljub velikanski gneči in trajanju shoda vztrajalo u vzdrževanju največji red, tako da je bil na taboru le net žandarje. O taboru je kasnije izdao »delovni uradnik« E. Klaužar, kateremu so pripisovali najveće zaslug pri pripravlanju tabora, brošurico, ki jo je potem razdelil po deželi.

24. aprila 1869. se je vršil drugi veliki tabor in sicer v Biljanu tik laške meje. Ta dan se je zbralo na taboru okrog 6000 Bricev. Pomenben tabor se je vršil nato na Kalcu, ki ga je sklicao Miroslav Vilhar, kjer se je govorilo olobo u splošnih narodnih zadevah tudi u pogozdovanju Krasa. Za 20. junija pa je bil sklican tabor u Sežani, ki ga je pa okrajno glavarstvo prepovedalo. Leto kasneje sta bila sklicana tabora u Tolminu, na kateremu se je govorilo u združenju Sloveniji, o železnici čez Predele u Trst in tabor u Sežani, kjer je bil prejšnje leto prepovedan. Tabora se je udeležilo nad 6000 ljudi. Leta 1878 sta omenjena vredna se tabora u Kojskem in Kobaridu.

Seveda niso bili tabori edin izraz in edin dobo zlasti na narodnem polju u naši domovini Na vseh straneh so navdušeni narodni delavci načelnaj razna vprašanja in jih obravnavali z veliko vnueno. Pisali su govorili so o zedinjenju Sloveniji, pričeli su ustanavljati in delovati u vitalnicah, pobijali razne tujerodne intrige proti Slovenecim, zlasti ostro so nastopali proti gorjskim Italijanom, predvsem raznim veleposetnikom, ki so imeli pod sabo slovenske kolone in ki so se bali za svoje privilegije tudi na drugih gospodarskih poljih. Na seji gorjskega deželnega zbora sta 30. oktobra leta 1869, sicer je dva poslanca podala interpretaciju za zedinjenje Sloveniji, kar je na eni strani po deželi imelo velikanski odmev in navdušenje za njo, dočim so ostro kritizirali pasivnost ostalih osmihi slovenskih poslancev. Med ostalim so pričeli borbo za slovensku uradovale in vsak

najmanjši uspeh u tem ožru je imel velik odmev med slovenskim ljudstvom.

Doba slovenskih taborov, katero smo na kratko opisali z ozirom na naše ozemlje, je vsakogar, kot smo videli, zelo važno razdobje u naši narodni zgodovini zlasti u zadnjih desetletjih. Vendar pa je morda ta organizacija bila vtoliko pomankljiva, ker se je skušalo izkoristiti le trenutno ugodno razpoloženje in položaj, ki je nastao po letu 1867, ni se pa preveć računato na trajno organizaciju, ki bi lahko tudi u spremenjenih razmerah imela upliv in izvrševala važnu in potrebno nacionalnu vzgoju ljudstva in to u razmerah, ki morda ne bi bile tako ugodne. Avstrogrska vlada je namreć leta 1867 morala radi zuznanje politični neuspelov izdati pod pritiskom ljudskih množic nov zakon o državljin u zborovanjih, na katerem je temeljila pravica slovenskih taborov. Ker pa so bile posledice teh taborov velike, a zahteva slovenskih množic prevelike, jih je oblast kmalu prepovedala.

S tem seveda ne bi hoteli niti najmenj omalovažavati in zmanjševati pomena kratkotrajne dobe slovenskih taborov. Tabori so rodili prav dobre sadove za slovensko ljudstvo, ki se je začelo globoko zavediti svolega poslanstva, svoje narodne samobitnosti in ki su zbudili u njem borbenost. Slovensko ljudstvo se je zavedito da se mora za svoje pravice energično boriti in da le tako lahko zagotovi sebi napredak in tuki obstoji. Ti tabori so zato velikega pomena za prebuditev narodne zavesti in ustvaritev narodne enotnosti. prvi svobodni izraz slovenskega ljudstva, ki naj se brez ozira na pripadnost strne u borbi za skupne zahteve naroda. Te tabore lahko smatramo kot predhodnike vsa-slovenskega gibanja, ki je kasnije udobilo slovensko ljudstvo u zahtevi za osvoboditev in zedinjenje vseh Slovencev u lastni državi. Brez takega predhodnega gibanja bi marsikake skupne in vsenarodne akcije kasneje ne bilo moguće izvesti.

Tudi danas, ko obavljamo ob tej važni obilnici spomin na te tabore, se moramo zavediti važnosti takih narodnih gibanj in se ob njih vzajati in učiti. Danes, ko se bore mali narodi za obstanek,

nam morajo služiti ti prvi slovenski tabori za vzgled u enotnosti, borbenosti in prizivovavlosti, ki jo je takrat slovensko ljudstvo tako jasno očulovalo. Te lastnosti, ki jih morda danas precej pogrešamo, naj bi bile pred vsem naše vodnice pri delu za narodne pravice in narodove osvoboditev. —

POLJSKI POKLISAR NAPUŠTA RIM

„Manchester Guardian« (Manchester) donosi, da će uskoro napustiti Rim tamošnji poljski poklisar i vratiti se u Varšavu i to radi naglog pogoršavanja poljsko-talijanskih odnosa. Talijanska štampa objavljuje članke, u kojima ostro napada Poljsku, a u utarak je jedan vodeći talijanski službeni list izazao podržljivo o poljskoj vojsci. To je izazvalo veliko ogorčenje kod poljskog poklisara, koji je general i bivši bilski suradnik maršala Pi-

sudskog, (ako da se smatra, da se on ne će tako skoro vratiti u Italiju. Bujkot talijanskih knjižca i filmova već lo najviše od čitavog niza knjižazara i drugih ljudi u Poljskoj. Trgovacki odnosi pogoršavaju se uporedno sa političkim odnosima. U Varšavi se vcoma žali, što je Italija zauzela neprilateljski stav prema Poljskoj, naročito zato, što je Italija bila uvleka u pritrana prijateljicom Poljske.

PITANJE DANZIGA BIT ĆE RIJEŠENO KAO I PITANJE SUDETA

Berlin. — Suradnik agencije „United Press« saznaje na mjerodavnom mjestu, da Njemačka radi na novom Münchenu, koji bi trebao riješiti pitanje Danziga i poljskog Koridora na isti način, kao što je riješeno pitanje Sudeta. Ovakva uacin riješenja za Poljsku — veći dalje — bio bi mnogo gori, nego da se izravno sporazumjeva. Njemačka računsa sa svomom okromnom vojničkom snagom i s tim, da uo britanski interes ugroženi u tolikim dijelovima svijeta, da Velika Britanija ne će noći koncentrirati svoju pozornost na grad Danzig. Zbog toga Njemačka računsa s kapacitacijom u pogledu Danziga i Koridora

RUSIJA ŠALJE VOJSKU NA ISTOK

Varšava. — Prema vijestima iz Moskve, Sovjeti prebacuju tiglio prvima u drugu sovjetsku armadu u Habarovsk i Vorosilovsk na Dalekom Istoku. U Vladivostoku našali se veći broj namodernijih jedinica ratne mornarice u punoj ratnoj spremi. Sovjeti uzurbano prebacuju transibirskom železnicom ratni materijal i elitne čete kao i značnim putem namodernije aeroplane na Daleki Istok. Sovjeti prevoze železnicom brojne podmornice namodernijeg tipa. Na Dalekom Istoku vrše se uzurbani radovi na organizaciji obrane i izgradnji skloništa za veći broj vojske.

Englezi grade novu luku u Carigradu

Carigrad. — Ministar gradjevine pozvao je engleske stručnjake, da pregledaju carigradsku luku i odluču sa kojom će se mjestu graditi nova luka.

OKOLI GDANSKA VEDNO BOLJ VROČE!

Čerprav so dogodki na Dalj, vzhodu nekoliko skrenili javno pažnju z evropski »bojišče« je vendar vprašanje Gdanskega ostalo še vedno v vsej svoji resnosti. Zadnje vesti celo povedo, da se zaveda si nikakor poboljšanja. Državniki vedeli so si izmenili nekaj govorov, a nepetost je ostala ista. Zadnje vesti pravijo, da se je položaj zelo poostri. Vrhovni svet poljske nar. stranke je izdal resolucijo v kateri zahteva, da se Gdansk pripolji Poljski in prav tako Vzh. Prusiji in Gornja Šlezija. Z druge strani pa Nemci vedno glasneje udarjajo po bobnu, da se mora poljsko mesto Poznani vrniti rajhu. Casopisna bitka postala vedno ostrejša. Letos hočejo z večjimi slovesnostmi kakor druga leta

praznovati »steden poljske mornarice«. Kakor znano, so te slovesnosti zelo popularne na Poljskem, kjer se zavedajo velikega pomena morja. Nemški listi ostro kritizirajo odredbo poljskih škofov, ki so prepovedali v vsej državi bogoslužje v nemškem jeziku. Položaj Poljakov u Gdanskem postaja vsak dan slabši. Gdanski senat je odredil da morajo vsi uradniki, ki nosijo poljska imena v teku treh mesecev sprejeti nemška imena ali pa bodo odpušeni.

Razbudljivost se je povečala še v sled prihoda nemškega vojaštva u Gdansk. Kakor poročajo angleški listi, je prišle u Gdansk 1400 vojakov iz Vzh. Prusije. Vojaki so bili preobčleni u civiliste in so se prinehali v mesto na kamionih

priznaju da su zalutali. Sad da li je to iskreno ili neiskreno, tko da im u dušu zaviri! Samo što grlati kako su odvijevili bill, i cvo svoje vraćanje na pravi put vješaju na veliko zvono.

Istarskim Hrvatima nije ni potrebna nikakva preorijentacija, jer se oni nikad nikako drukčije nijesu ni orijentirali, nego onako kao i sav ostali hrvatski narod.

Kosovo

U arjeđu proslavljena je na Kosovu uz veliko učeće naroda, nacionalnih društava, najistaknutijih predstavnika državnih, vojnih i crkvenih vlasti 530 godišnjica kosovske bitke. Kosovo, smrt cara Lazara, propast srpske vojske i države najviše su izvori da se je srpski narod kroz rijekove duvao i sačinio. Kosovo je prošlo u dušu svakog Srbinu, ono je opjevano narodnim pjesmama i stvarilo začetnu misao srpskog naroda. Kosovski tragedija i njezini junaci postali su legendarni u tolikoj mjeri, da im i istranština historije ne mogu oduzeti gdje prestaje legendarnost, a gdje stvarnost. Prvotna misao Kosova bila je, da se očiti duvanoro carstvo, ali kad je srpski narod morao pred najednom Turaka da ostavi svoju zemlju i da emigrira u druge zemlje, koje nikada nisu bile u sklopu srpske države, oni su ponicali sobom u emigraciju i zavjetnu misao, koja je nastala iz Kosova. Tu je zavjetnu misao prenosio od srbinu srbinu, kuda je dolazio. Onu su dužerno vezala sve Srbe, gdje god se našli. Iza preke prijevika zavjetna se misao ostarila. Pri svjetku ona je bila zavjetna krajnja misao srpskog naroda. Njezina od srpskog naroda ona kroz više od pet vijekova nije bila ugašena i ona je bila najjači izvor snaganja za nacionalni opstanak i ostarjevanje nacionalnih težnja.

Svakom narodu može biti primierom ovaj kolektivni osjećaj svih Srba. Mi Istranštine njezine tako možemo povući korist iz ove digne prošlosti U našim su školama u Istri čitali o Kosovskom dječetu, majci Jugovici, carici Milici. I mi smo ostavili svoju rodnju, ali smo sobom poneli jednu misao. Ona ne smije izginiti s nama, ona mora da živi u našoj djeci i u potomcima. Prebivši su dogadjaji svih 20 godina ali ako budemo uvijek i u svakoj prigodi gojili kult Istre, ako našoj djeci budemo pričali o životu istarskog seljaka, o našoj nacionalnoj borbi, o svemu što smo imali i što smo izgubili, o životu naših koji su ostali, neće izginiti ni naša zavjetna misao.

POMANJKANJE DELOVNIH MOČI ZA KMETSKA DELA

Sežana, junija 1939. — Sedaj, ko je najveće kmečkoga deca, se je pokazalo veliko pomanjkanje kmečkih delavce. Vzrok je zlasti u tem, ker je većina mladenicev v vojaških službi, ali pa na vojaških vajah in so bili redki oproščeni te službe, da so se lahko vrnili domov. Mnogo pa ih službi predalec, da bi se samo radi sezono mogli vrniti domov. Poleg tega pa je še druga težka stvar, tega vprašanja. Kmečko delo je namreč zelo slabo plačano, delo pa je zelo neporno. Za delo, n. pr. košnjo, dobi mešč delavec dnevno, poleg hrane, 10 do 12 lir. Delati pa mora najmanj 4 ure zjutraj, s kratkim požitkom opoldne, do 9 ure zvečer. Na drugi strani pa je danes tudi za kmete same ki so prisiljeni najeti delovne moči, izredno težko, ker ne vejo, kako bi prišli do denarja in pomeni za njih izdarek desetih lir dnevno mnogo. Vidimo torej, kako se je to opranjenje zaostrišlo že na obe strani in so tako delodajalci, kot tudi delojemalci v izredno težki situaciji.

Kriomčarenje na veliko

Pula. — Kako je u Italiji, a prema tome i u Istri, ograničena potrošnja kave, to je kavu veoma teško dobiti. Kako pak naše mamicе bez šalice »kafae« i »kaficē« jako teško mogu izdržati, to je razumljivo, da je krijumčarenje kave učestalo na veliko.

Neki Josip Vidulich iz Lošinja u zajednici s Josipom Juriševićem iz Pule organizirali su uvoz kave iz Jugoslavije — dakako mimo znanja vlasti.

Prije mjesec dana ušla im je talijanska financa u trag i upasila ih u stanu Juriševiću baš u času kad su spremali nekoliko vreća kave uvezene iz Jugoslavije. Uhapili su 32 osobe koje su bile njihovih otaca. Oni su imali i poseban vrlo brz motorni brod, koji bi pristajao na osamljenim mjestima istarske obale i iskrcavao kavu.

Vidulich je u času upanjenja pobjegao i preskočio zid visok skoro 20 metara, ali je u skoku prebio nogu, pa je upašen i on.

En, kad bi naše »mamicе« u Istri znale s koliko se poteškoća treba boriti, da im se može pružiti ona »škuldelica kafae«

V jama sta padla

Trst, junija 1939. — Ko sta 16-letni dječak Sergij Ferluga in E. Glavina star 9 let, iz Vrdele, z zadovoljstvom sledač kres na brbu iznad Sv. Ivana, je veter, ki je naenkrat zapahnil, obrnil plamen in zubele na tlo stran, kjer sta stala. Da bi se izognila plamenu, sta naglo odskočila nazaj ter padla v jama 4 m globoko. Ferluga je odnesel le nezaj lažnih ran in prask po obrazu in udih. Glavina pa si je zabilil ramo in »draviti se bo moral 8 tednov.

IMENOVANJE

Za nadzornika kamniškega šolskega okraja je bil imenovan naš rojak Ciril Drekonia. učitelj na Pobrežju pri Mariboru. Čestitamo! (***)



IZLOŽBA NARODNIH RUKOTVORINA U PULI

Pula — Ove će jeseni biti priredjena u Puli velika pokrajinska izložba narodnih rukotvorina, koja bi prema intencijama priredivača imala da pokaže i domaćima i strancima u pravom svijetlu karakter i narodne običaje naše pokrajine koji su drukčiji nego što su oni u drugim talijanskim pokrajinama.

Ova konstatacija priredivačkog odbora sasvim je na mjestu. Karakter naroda i narodni običaji u Istri sasvim su drukčiji od karaktera naroda i narodnih običaja u drugim talijanskim pokrajinama. U glavnom će biti prikazan kućni obrt.

Kao jedna od karakteristika istarske zemlje biti će prikazani tzv. »kažuni«. To su male kamene kobilice, što ih seljaci grade na svojim udaljenijim pašnjacima i poljima. Te su kobilice sagradene iz samog kamena, a da pri tom nije upotrebljeno ni jedno zrno vapna ni žbuke, ni jedna greda, ni jedno drvo. Obično ih se gradi uz zidove, koji ogradjuju pojedine posjede. Svrha im je da se seljaci ili pastiri, koga zateče nevjernice u polju može skloniti u njih. Imadući imaju takve »kažune« na pojedinim udaljenijim pašnjacima i za ovce. Ti su kažuni onda dosta veliki. To su onda torovi.

Kažuni nemaju uopće prozora, nego samo jedna niska i uska vrata, kroz koja čovjek može samo duboko pognut da uđe.

Ti kažuni nijesu nikakva karakteristična vrijednost Istre, što priredivači hoće da dokažu, motivirajući o talijanskim nazivom kažun (»casae, casone«).

Takvi su torovi običajni svih pastirskih naroda, pa i našeg naroda u Istri, jer pastiri i stočari u Istri nije nikada bilo Talijan. »Kažunima« su te torove okrstile vlasti, kada su svojedobno uređivale katastar.

Ne manje interesantna domaća rukotvorina je istarska keramika, koja u ne-

kim krajevima lijepo cvate. U Rakliju na Raši žive lončarske obitelji, u kojima lončarsko umjelce prelazi od oca na sina. Rade sasvim primitivno na običnom drvenom kotaču, a ukrase izvode prstom ili noktom. Sasvim jednako kao i ostali lončari u drugim hrvatskim zemljama, kako se to jasno može vidjeti na pr. u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Tim se zanatom bave kao kućnim obrtom ne samo seljaci iz Raklija nego i na Pazinštini, Motovunštinu, Oprtaljštini, Tinjanštini i Kastavštini, uglavnom svagdje, gdje ima ilovače. Nisu to nikakvi »ostaci« iz predhistorijskih vremena, niti su to potomci Etruščana i ne znam koga još iz mikenskog doba. To su naši sasvim obični skromni i jednostavni lončari, koji su vlastitom inicijativom, vlastitim stvaranjem izmislili oblike svojih rukotvorina. Raklijski lončari svoje svoje koke od sela do sela i trguju njima »po starijsku« ne za novac nego robu za robu, »barat za barat«. Za lonac žita ili kukuruzna daju lonac već prema veličini u manji lonac stane manje žita, a u veći više.

U srednjoj Istri na Tinjanštini, lonci za kuhanje, bez nogu a sa dvije ruke zovu se jednostavno »lonac«, a oni s drškom i tri noge »teča«. Poznate su pod imenom »linjanske teče«.

Osim lončara ima i košarača, koji izraduju »spretce« i raznu drugu pletenu robu. Tih ima mnogo u krajevima uz Rašu i oko Čepčica, dakle tamo gdje ima šaha i šiblja. I oni su u svom zanatu pravi umjetnici.

To su tek neki predmeti kućnog obrta, koji će na izložbi narodnih rukotvorina biti izloženi. Povedena je velika akcija, da se prikupi čim više raznih narodnih proizvoda iz Istre. Bilo bi svakako vrlo interesantno uporediti te predmete s predmetima u Etnografskom muzeju u Zagrebu.

tu koji vodi kroz borovu šumicu na pazniški kolodvor, oni mora da su se zbog nečega posvadili. Dok nekoga nije bilo u blizini prasnulo je nekoliko hitaca. Dva hitca pogodila su škoflića, a tri hitca njegovu zaručnicu. On je teško ranjen, i njegovo je stanje opasno. Ona je lakše ranjena. Otpremjeni su u pratnji karabinjera u bolnicu u Pulu. Ispitivanjem nije se moglo saznati, što je na stvari. Ona izjavljuje da je najprije on pucnu u nju, a onda da je istim revolverom on malo vjerojatno. Bit će da je nešto sasvim drugo na stvari.

DIAMANTNA POROKA U KANALU

Le redko čujemo, da bi bila kdaj diamantna poroka na Primorskom, kakor je bila pred nekim dnevima u Kanalu. Res je, da je naše ljudstvo zdravo in da so mnogi, ki dosežejo zelo visoko starost, toda diamantnih porok je malo. V krogu svojih domaćih sta Stefan in Ana žive iz Kanala pravzapravo dne 25 let, nita visok jubilej svojega skupnega življenja, namreč 60-letnico poroke ali kakor je drugače imenujejo — diamantno poroko. Oba sta bila rojena v Kanalu, kjer že vsa leta bivata še vedno čila in zdrava. Vse svoje sile sta črpala iz skromne zemlje s trdim delom in sta tako vzgojila osem sinov, od katerih so bili štiri v svetovni vojni. Kljub visoki starosti (82 let) ima ljubant, a ljubantka (81) se vedno opravljata razna lažja domaća dela na svojem posestvu.

Ves Kanal jima je čestital ob tej priliki.

SVECI — ZAŠTITNICI ITALIJE

Vatikan. — »Osservatore Romano« donosi vijest, da je Sveti Otač Pava proglasio svetog Franju Asiškog i sveta Katarinu stensku zaštitnicima Italije.

Trst — Vjekoslav Zigante iz Opatici, ložac na parobrodu »Glovinczaca« zadobio je uslijed male eksplozije na brodu, na putu iz Catanje u Trst, dosta teške opelkine. Kad je parobrod prispio u Trst, odveden je odmah u bolnicu, jer je njegovo stanje dosta opasno.

DROBIŽ

— Bazovica. — Na česti proti Duklovanjima je 41-letni zidar Alojz Vrh tako nesrečno padel s koleca, da si je pretresel možgane ter zadobio obšturne rane na senčih, nosu, in ustih. Poleg tega pa je zgubil se mnogo krvi. Nesrečo je zakrivil defekt v zadnjem kolecu.

Buzet — Zbog prekoračenja maksimalnih cijena kaznjeni su ovi trgovci: Matija Mikac, Ivan Mikac, Dragutin Poropat i Jure Sindić iz Lanišča, te Ana Brumjak iz Boljuna.

— Cleveland (USA). — V bolnišnici je umri John Komar, star 50 let, rojen u Kazdrem pri Postojni u Ameriki je bil 25 let, kjer zapušta brata in sestru. — V bolnišnici je tudi umri Josephine Wolf, rođ. Vidmal, stara 29 let in doma iz Nemške Slavine pri St. Petru, zapušta moža in dva otoka, starše, dva brata in dve sestri.

— Dekani. — Za novega talijana fasilistične organizacije v Dekaniji je bil pred dnevni incuovani Josip Giovanini. Njegov prednik Leo Raffaele je bil premješten nekam na tug.

Ižula — U Ižuli nalazi se ljetna kolonija malih »Babilaca«. — Za i srpnja najavljuje je da će doći na ljetovanje u tu koloniju 150 malih Albanaca muslimana.

Pula. — Angjeo Černigoj pok. Augusta vozio je kola. Idući uz kola na jednom je zakretu bio priliječen uz zid, pa mu je prelomljena desna noga i nekoliko rebata.

Pula. — Radnički Jurju Anđiću pao je na nogu drveni stup i pričinjelo je. Isto tako nastradalo je i Augustin Maljevac koji radi u poduzeću »Compensum«, i on se je ranio u nogu.

— Trst. — Težka nesreća je zadala Šturmovo družino. Ko se je njihova 9-letna heerka Rožica prevace naginula preko okna, je zgubila ravnotežje in padla s tretega nadstropja na cestni tlak. Rešila postaja je u obupnem stanju odpejla u bolnišnicu.

— Trst. — Kakor smo je poročali, so v trškino bolnišnicu pripeljali 3-letne ga detka Hermana Kovačiča z žebrenom v ruku. Svojim poročalo listi, da je popopnoma uspjela celo teška operacija ki so je morali zdravnik izvršiti, da su rešili fantku življenje. Zebelj je bil dolg vec em in zapljen v sapniku.

— Trst. — 5-letni Ivan Strukelj je padel in zadel z glavom ob rob plovnika. Pretresel si je mozgane. Ako ne nastopijo komplikacije, bo moral ostati 4 tjedne u bolnišnici.

— Trst. — 10-letni Angel Zibin je se ranil na nogu z zavjavelim rezbjem. Ker mu niso doma mogli izprati, se oca nekak ml nastopila zastupitev brga (teatansu). Zdravnici dvomaju, da bi ga rešili.

— Trst. — Umri: 80: Ceval Andrej 31 let, Kavcic Pavia 11, Kralječ Vilhem 66, Pavleč Anton 68, Komac vo. Vandeč Marija 35, Ovaleč vl. Blažica Marija 75, Dobriča Viktor 40, Čevna Atilja 18, Sila vo. Bernardon Ivana 84. Mzecz Ivan 32. Kečjanec Antonija 72.

— Trst. — V udaljenih pri sv. Marku bodo zgradili veliko motorno lađu za Filipine.

Trst, junija 1939 — Italijanska vlada će ustanoviti poseban odbor za kolonizaciju Albanije, ki se će tako otiti dela. Po najnoviješih poročilih bude Italijani za svoje priseljenice zgraditi blizu Tirane poseban naselja Delavci zaposleni u industrijskih podnijeh na hodo obliži u predmestju Tirane svoj dom, ki bo nosil ime »Dux«.

Josip Ocvirk oprošćen, ker se zakrivil avt. nesreče

Trst, junija 1939. — Pred tržanski sodišćem je bila te dni zaprava proti Josipu Ocvirku, staromu 38 let, doma iz Divače, ki je 27. ljeta u lantskega leta na česti moti Herpeljem nekak km izven Divače do smrti povozil 18-letno Marice Križmančičevu, ki se je vozila na kolecu. Križmančičeva je zadela ob blatnik in padla tako nesrečno, da si je prebila lobjanje ter ostala na mestu mrtva. Ocvirk ni misli, da je tako ludu in je lo odnepljal v Divaču k zdravniku. Tu je se je zvedel, da je Križmančičeva že umrla. V obupu je zbežal iz vasi in se naslednjega dne javil karabinerjem ter izpovedal, da ni zakrivil nesreče. Križmančičeva je bila v trenutku tik pred karambolom vsa zmešana in zbegana ter je zgubila ravnotežje in padla na te radi tega sama zakrivila nesreču. Izpovedal je, da ni imel voznoga dovoljenja. Zaredi tega in zaradi nesreče se je karabinerji predali sodišću. Sodišće je na podlagi preiskave ugotovilo da Ocvirk ni kriv smrtne nesreče in za je oporošilo toda tem obšturnije kaznen mu je pripisalo zaradi tega ker ni imel voznoga lista. Dobit je namreč 6 mesecev zapore in 1000 lir denarne kazni

MANJINSKI PROBLEMI

Manjine u novom rumunjskom parlamentu

Kad je u Rumuniji bio stvaran front narodnog preporoda pristupili su mu odmah na početku organizirane i manjine: njemačka i mađarska te su dobile srazmjern broj članova u savjetu i direkciji fronta. Kada je pak bio objavljen dekret o izborima, bilo je Mađjara odobreno 15 a Nijemcima 11 kandidata. Medjutim rezultati izbora su ispašili tako, da su Mađjari poslali u Parlament samo 9 (od 15) i u senat dva (od 4) kandidata, a Nijemci koji su više rasli dobili su u parlamentu 5 mjesta (od odobrenih 11) dok su u izborima za senat svi njihovi kandidati bili naglašani. Kralj Carol koristio se medjutim pravom, koje mu daje izborni zakon, te je za senatore imenovao još tri predstavnika mađarske manjine. Od drugih manjina su samo Turci prodrli s kandidaturu svog predstavnika poznatog dobrotvorskog advokata Selima Tekima. Poljake i Bugare je kralj zadovoljilo time, što je u senat imenovao istaknutog bugarskog javnog radnika Hristo Tonkova, i predstavnika poljske manjine Cerkalskog.

Endimpeštanska štampa napala je rumunjsku vladu da je bio vršen pritisak na mađarsku manjinu. Rumunjski listovi naglašuju da mađarska manjina nije nikada imala toliko broj predstavnika. U Mađarskoj nalaze narodna manjina t. i. Nijemci, kojih ima 600.000 imade u budimpeštanskom parlamentu samo dva mandata.

U Reichu živi 10 milijuna pripadnika drugih narodnosti

«Le Temps (Pariz) piše da veliki njemački Reich, po službenim statistikama, koje su sada objavljene u Berlinu ima 78 milijuna i 600 tisuća stanovnika. Njemačka statistika ne navodi koliko je broj stanovnika drugih narodnosti, ali se može reći, kaže «Le Temps», da broj Čeha, koji danas žive u Reichu iznosi 75 milijuna, broj Poljaka oko 600 tisuća, broj Židova leveljske vjeroispovijesti, koji ne uživaju puno njemačko državljanstvo 700 do 800 tisuća, broj mađarsko židovske rase, što se stajati razlikuje prema tome da li imaju više ili manje židovskih predaka skoro milijun, broj austrijskih Slovaka, Lužičkih Srba, Nezavisne Danaca i nemčkih Litvanaca oko 500 tisuća. Prema tome broj stanovnika drugih narodnosti u Reichu iznosi blizu oko 10 milijuna na ukupno stanovništvo od 78.600.000 t. j. 13 posto.

ZAHTEJEVI PREDSTAVNIKA NIJEMAČKE MANJINE.

Zagreb Javljaju iz Beograda: Ovih su dana kod predsjednika vlade primljeni izaslanici njemačke manjine te mu izložili svoje zahtjeve. Oni su u prvom redu nekritično riješile uredbu o otuđivanju nekretnih u pogranničnim krajevima na što im je g. predsjednik vlade odvratilo da je naci nove uredbu uglavnom već gotov i da će doskora biti objelodanjen. Dali se potaknuti pitane škola, poglavito pitane njemačkih srednjih škola i g. ministar predsjednik im je u tom pogledu stavio u izgled povoljno rješenje. Govorio je još i o nekim drugim predmetima, (tako o pitanju putnica itd.) o čemu su parlamentarni predstavnici Nijemaca dobili povoljna obećanja.

REZIM U PODKARPATSKOJ RUSIJI OD VLADE IMENOVAN POVIJERNIK I SAVJETODAVNO VIJEĆE

Budimpešta. Mađarska je vlada izdala naredbu, kojom se uređuje pitanje u podkarpatskom teritoriju. Ovom naredbom određuje se privremeno uređenje uprave. Definitivno će se utrditi zakonodavni putem u skladu s načelima autonomije. Set države imenovat će na predlog ministra predsjednika komesara za Podkarpatsku Ukrajinu. Uz komesara nalaziti će se i visoki savjetnik sa sjedištem u Unavaru. Za pitanja, koji se odnose na Podkarpatsku Ukrajinu bit će osnovana savjetodavna komisija, koja će se sastojati od osam članova. Službeni jezik će u Podkarpatskoj Rusiji biti mađarski i ukrajinski. Molbe, koje će se upućivati oblastima i članovima vlade, moći će bit napisane na ukrajinskom jeziku i u tom slučaju odgovor će se dati na istom jeziku.

AMNESTIJA U PODKARPATSKOJ RUSIJI.

Ob prilici sprejzeta zakona, s katerim je bila Podkarpatska Rusija pri pojava smateri domovine, je kraljevski namestnik admiral Horty izdal uredbu o amnestiji svih kazni u Karpata. Rusiji brez obzira na narodno pripadnost za vse prestupe ob priključenju Mađarski. Tako poroča mađ. tiskovni urad.

UREDJEVANJE POLOŽAJA TALIJANSKIH DRŽAVLJANA U DALMACIJI

Rim. Vanjsko-politički odbor korporativnog parlamenta odobrio je zakonski nacrt, kojim se ratificiraju talijansko-jugoslavenske konvencije, kojima je uređen položaj talijanskih državljana (ototanata) u Dalmaciji u vezi s provedbom agrarne reforme. Prema ovim konvencijama, talijanski državljanima je osigurana primjerna odšteta za njihove posjede, koji podpadaju pod agrarnu reformu.

PREGLED ZUNANJE POLITIKE

BORBA O RUSIJU

Okupacija Češke po Nijemcima i Albanije po Talijanima nemalo je uznemirila zapadne velevlasti Francusku i Englesku, naročito ovu posljednju.

Sile osovine Njemačka i Italija u time previše ojačale tako da je englesko svjetsko gospodarstvo ugroženo.

Engleska je zato počela grozničavo tražiti saveze na sve strane, kako bi paralizirala eventualne daljnje akcije ovih svojih dvaju opasnih konkurenata.

Najprije je sklopljen savez s Poljskom, pa s Grčkom, a malo zatim i s Turskom. Poljska drži u šahu Njemačku na istoku, a Turska čuva istočni dio Sredozemnog mora, a Grčka je pomorska baza za englesko brodogiće.

To je medjutim još uvijek preslaba protutjeva snažnoj i vojnički vrednoj jakoj osovini Rim-Berlin. Zato je Engleska uprla sve snage, da privuče na svoju stranu rusoga kolosa, koji je već po svojoj ideologiji odlučan protivnik poretka u državama osovine.

Rusija se medjutim ne da tako lako vezati uz ciljeve engleske politike. A Englezima je danas ona krvavo potrebna. Zato su ovih dana oti Engleza, a i Francuza uprte u Moskvu, gdje specijalni poslanik engleske vlade William Strang ulaže posljednje napore da sklopi vojni savez izmedju Engleske, Francuske i Rusije. Najprije su pregovori zastali zbog rusog zahtjeva da Engleska mora priskočiti u pomoć u slučaju da se Rusija zaurne za bilo koju od baltičkih država. Engleska, koja se je isprva ustručavala da preuzme tu obaveznu na sebe, konačno je popustila. Time je Rusija osigurala svoju baltičku flotu i baltičke luke, koje će joj u slučaju kakvog sukoba s Njemačkom izvršno poslušiti.

Tek što je ta zaprijetka prebro-

djena već se je pojavila druga. Rusija traži od Engleske, da joj zagarrantira svestranu pomoć na Dalekom istoku. Drugim riječima: Engleska će flota morati braniti interese Rusije u Aziji. To je pravelika prilika, koju bi Engleska morala prigutiti, kad se zna, da su Rusija i Engleska u Aziji najveći rivali. To je poznato još od rusko-japanskog rata 1905.

Pogadjanja su na toj točci zapele. Medjutim su Japanci, kao treći član osovine Berlin-Rim-Tokio, izveli napadaj na Engleze u Kini. Da je to bilo u sporazumu s Rimom i Berlinom više je nego sigurno.

Moskva se još uvijek ne da.

Na prvi je pogled nerazumljiva ruska tvrdoglavost. Medjutim ako se setimo da se u današnjem velikom svjetskom trvenju radi samo o tom da se sruši stoljetno englesko svjetsko gospodarstvo, lakše ćemo koješta razumjeti.

Engleska je danas napadana kao nikad još. Velebna historijska zgrada britanskog imperija puca na sve strane.

I Rusija bi sad trebala da bude onaj zidar, koji će te pukotine krpiti. Rusija stoji na stanovištu da Engleska mora sama dokazati, da li su njene snage dovoljne da obuvaju tokom stoljeća sticane i dobivane posjede, a ne da joj ih drugi narodi brane i štite pred rasulom. Engleska je politika naime uvijek išla za tim da sama ne prolijeva, engleske krvi nego da se za njezine interese, ako to ikako ide, prolijeva tuđa krv.

A Rusiji se to sada ne da. U tom je cilja stvar. Svakako će uspjeh ili neuspjeh pogadjanja u Moskvi imati historijsko značenje.

A opet, tko bi Rusiju razumio, nije čak isključeno, da ona u zadnji čas sklopi savez s Njemačkom, koji bi bio upravljen protiv Engleske.

MUSSOLINI JE BIO NA RIJEKI

Rijeka. — 21 lipnja u 9 sati doputovao je izmenada na Rijeku hodoplanom predsjednik talijanske vlade Benito Mussolini. Posjetio je tvornicu torpeda, tvornicu «Romana», rafineriju ulja i tvornicu duhana. Nakon toga je pošao u sjedište riječkoj Fascia, gdje je sa balakona održao sakupljenima govor. Za nekoliko vrijeme boravka Mussolinija na Rijeci bio je sav kolni i pjesnički saobraćaj na sušačkom mostu zatvoren i na Rijeku se nije nikoga propuštalo.

GROF COSTANZO CIANO UMRL

V Toskani je dne 26. t. m. umrl predsjednik fašističnoga korporativnoga parlamenta grof Costanzo Ciano, oči znanoga ministra Galeazza Ciana. Pokušnik je bio ena izmed najmarantnijih osobnosti med Italijanskim fašisti. U vojni in po vojni je bio mornarski časnik ter naglo napredovao do rezervnoga admirala. S Mussolinijem ga ne vezalo ozko prilatjelstvo in se je 1. 1922. udležiti tuđi pohoda na Rim. U svetovni vojni je aktivno posegal u boje s tveganiml dejanjim. Iskazal se je u pomorski bitki pri Cortezellu. S D'Annunzijem je izvršil vod u bakarski zavij (beffa di Buccari) pomagaj je pri uoptitju «Viribus Unitis» ter Nazariju Sauru.

Suradnja njemačke i talijanske vojske

Pariz. Listovi «Journal» i «Excelsior» komentiraju pregovore glavnih zapovjednika talijanske i njemačke ratne mornarice u Friedrichshavenu i tvrde, da ovi pregovori imaju cilj, da se donese odluka o zajedničkom zapovjedništvu njemačkih i talijanskih vojničkih snaga u slučaju rata.

NA ČELU MORNARICE BIO BI JEDAN TALIJANSKI ADMIRAL. DOK BI PJESASTVOM ZAPOVJEDJAO JEDAN NIJEMAČKI GENERAL.

Napulj. Velike vježbe talijanske ratne mornarice na zapadnom diletu Sredozemnog mora počele su. Prva eskadra talijanske mornarice, koja se sastoji iz bojnih brodova «Conte di Cavour», «Giullo Cesare» i nekoliko prvoklasnih krstaša (tipa «Zara» u pratnji dvadeset torpedorazarača isplavilo se u pravcu Španjolske. U ratnim vježbama učestvuju oko hiljadu oficira i dvadeset hiljada podoficira i mornara. Talijanski ratni brodovi osim najaviljenih ratnih vježba u španjolskim, portugalskim i marokanskim vodama posjetit će i sve važnije luke spomenutih zemalja.

BOJI MED RUSKIMI I JAPANSKIMI LETALI

Kitajsko Ir u sedanje japanske izvojevane dežele ter služi za posrednika med Rusiju in Kitajsko pri vseh pošiljateljnih orožja in drugega blaga. Da bi to kitajsko oskrbljevanje prekinlo, so Japonci prisljiljeni napasti Mongoliju. Kakor poročajo Rusi, so mongolske čete našle pri ubitih japonskih vojaka jovaška povelja iz katerih izhaja, da so Japonci pripravili podroben nacrt zavojevanja Zunanje Mongolije. Boji so se pričeli že konec maja na kljub temu je do sedaj japonsko časopisje molčalo. Ko na moč več prikrivati velikih bojov in porazov je bilo treba z zadevo na dan in s pripovedkami o neverjetnih zmagah. Če bi bila pri vsem tem kriva Zun. Mongolija bi brezdvoma Japonska takoj poslala vrostet v Moskvo in gotovo ne samo engle ampak deset. Japonski zunanji minister je izrečno pripomnil, da zaradi incidentov na mađarski meji ne bo podvel nobenih korakov. Iz tega prav lahko sklepamo, na kateri strani je krivda.

SNAGA I SLABOST JAPANA

ZANIMLJIVA RAZMATRANJA SVICARSKOG NOVINARA.

Zürich. — U «Neue Züricher Zeitung» znosi dopisnik Walter Vosshard neke svoje misli iz Japana i pokušava prikazati koliko je njegova snaga, ali i koje su njezove slabe strane, s kojima moraju evropske i druge velevlasti u svom eventualnom sukobu s njime računati.

Snaga Japana sastoji se u jedinstvu cijeloga naroda kaže spomenuti švicarski list. To jedinstvo pak crpe svoju snagu u obiteljskoga života. Obitelj je u Japanu najmanja ali i najčvršća čelica državne snage. Snaga Japana je i skromnost njegovog pučanstva naročito što se tiče prehrane. Japancu živi od riže i od ribe. U tom pogledu nije nit jedan narod ravnan.

Snaga Japana je i u golemoj plodnosti njegovog stanovništva. Svake se godine pučanstvo množi za okruglo jedan milijun ljudi. Ljudska je snaga dakle kod njega neskrpiva.

Snaga Japana je i u njegovom geografskom položaju. To je položaj koji je veoma sličan položaju Engleske u Evropi.

Slabost Japana je njegov socijalni sastav. Japanski radnik nije osiguran protiv razornog djelovanja raznih revolucionarnih agitatora. Japanski seljak nije plonir nit kolonist, ni iseljenik na osvojenoj zemlji. On se brzo pretopi u narod medju koji s naselio.

Slabost je Japana i njegov teški gospodarski položaj. Državni dug u Japanu iznosi 40 milijardi jena (oko 500 milijardi dinara u našem novcu). Kad bi Amerika za branila na pr. samo uvoz japanske svile, Japan bi došao u tako težak položaj, da bi mogao nastupiti slom njegovih financija.

Slabost je Japana i u tom da ne zna pravi propagandu na svoju korist. Japancu je kao dijete, koje ne vidi stvarnosti ok sebe.

Teško je kazati da li dobre strane Japana nadmašuju njegove slabosti. Teško je predvidjeti, što će se dogoditi u Kini. Da li će zaista tamo nastati «novi red», kako ga zamišlja Japan ili će sve završiti u strašnom kaosu, koji će pruzgati i Japan koji je prebrzo imitirao Evropu i litio politički ciljeve, za koje mu ne dostaje ni duhovnih ni gospodarskih sredstava.

AKTIVNOST ITALIJE U BUGARSKOJ

«Paris Midie» (Paris) donosi iz Rima izvještaj, u kome se kaže, da je talijanska štampa uznemirena aktivnošću, koju razvijaju stanovite evropske države, a naročito Rumunjska. Ona akcija, koja se sve smeta ostvarenju talijanskih planova na balkanskom sektoru. Pošto je sada Rumunjska definitivno izgubljena za osovinu, Italija je odlučila hitno raditi u Bugarskoj, koja za politiku osovine predstavlja ozbiljan adut, pošto može poslužiti kao tampon — država izmedju Rumunjske i Turske. Isto tako i neutralizirati Grčku. Stanoviti rimski politički krugovi tvrde, da je talijanski pokršar u Sofiji, koji će sada stići u Rim. Imao sastanak sa grofom Ciano. koji je tražio sat i po. Pokršar je bio pozvan da podnese izvještae o nredolozima, koji je pripre nekoliko tjedana grof Ciano učinio bugarskom pokršaru u Rimu, a koji su se tičali pristupanja Bugarske politici osovine. U zamjenu za ulogu, koju bi Bugarska u tom slučaju igrala, Bugarska bi dobila kompenzacije, naročito u pogledu svog Izlaska na Egejsko More.

Talijansko-japanska suradnja u Kini

Peipin. — Agencija Domej saopćuje, da su general Sugijama, zapovjednik japanske vojske u Sjevernoj Kini, i admiral Gonzaga, zapovjednik talijanske pomorske eskadre na Dalekom istoku, izmijenili političke izkuziozaje. Admiral Gonzaga dao je generalu Sugijami obećanje za potpunu suradnju talijanskih snaga s japanskim snagama u Kini.

Opsežni njemačko-ruski trgovački pregovori

Berlin. Iz dobro poznate strane se doznaje, da će ovog tjedna putovati u Moskvu jedna njemačka trgovačka delegacija. Da prekovara o reorganizaciji rusko-njemačkih trgovačkih odnosa. Ova odluka je donesena na osnovu izvještaja, koje je u Berlinu podnio njemački pokršar u Moskvi grof Schlenburg.

USTANOVITE VELIKEGA PROPAGANDNEGA SREDIŠCA U TIRANI

Italijansko ministarstvo za propagandu je pričelo graditi u Tirani moderno palače ter veliko in najmodernije tiskarno. Po tem nacrtu bio Tirana postala veliko italijansko propagandno središte s glavnim namenom, da preobrti raznozložje albanskoga naroda, koji mora biti usvojen u talijanskom duhu. Propaganda med balkanskim narodima in narodi Srednje Evrope u korist Italije. To propagandno središte ho izdajati časopise predvrem u svrhu propagande albanskem jeziku in vseh jezikih Balkanskega polotoka. Namešteni bodo najprosebniji Italijanski časnikarji. Propagandno središte ho imelo v vseh državah svoje politične in informativne dopisnike.

VIJESTI

ISTRA SE INDUSTRIJALIZIRA

PROSLAVA 10-GODIŠNICE SMRTI ANTONA SMAREGLIJE



Vodnjana - Proslava desetgodišnice smrti Antona Smareglje originalnog istarskog (ne talijanskog) glazbenika i kompozitora...

Anton Smareglje je govorio talijanski i drugom jeziku... hrvatski nije govorio.

Pok. Smareglja kad je živio u Puli mnogo je drugova s pokojnim ocem Istro Matkom Lagunom i uvijek je zvonio...

I baš su to omladine hrvatske puke melodije, kojima opera obiluje...

Sin Antonia Smareglje nije prisustvovao ovoj proslavi. On se nalazi u propozitivu u Francuskoj.

IVAN LIKAR - 85 LETNIK

Dne 27. t. m. je obhvalil u Celju svõio 85-letnicu eden najstareših in najzavednih Slovencev naš otak vladni svetnik Ivan Likar.

Jubilant je doma iz Čerkneza iz Juljske Krajine. Solo te dokonal in Idrin, pozneje pa se je posvetil tzoovskemu pokstvu. Pri pevskem društvu in dramatskih predstavah v Čadlani je pozneje deloval v Slunju...

Izveštaj prefekta puljske provincije povodom šestgodišnjice njegovog prefektovanja - Gospodarsko, industrijsko i trgovačko stanje u Istri

U nedjelju 11. lipnja održao je puljski prefekt Cimoroni povodom šeste obljetnice svoga prefektovanja sastanak s vojničkim, civilnim i stranačkim predstavnicima...

Mirne i Čepića dobljeno je 3860 hektara zemlje i isušentjem solana 700 hektara.

Za poljeapanje grada Pule utrošeno je 10 mil. 413.000 lira.

Istra je skoro stopostotno agrarna zemlja sa 42.916 seljačkih posjeda, s 201.510 seljaka zemljoradnika.

Kako je međjutim Istra bogata nekim sirovinama, na kojima Italija oskuđujeva a to su uglavnom ugljen i željezna ruda...

Kako je rasla produkcija tih rudača pokazaje ova tabela:

Table with 3 columns: Name of resource, 1933, 1938, 1938. Includes Ugljena iskopano, Bauksita iskopano, Silikata iskopano, Pješčenog cementa, Konzerviranih produkata, Užarske robe, Sapuna.

i 1 u Albaniji.

Godine 1933. imala je Istra u svemu 10 km asfaltiranijh cesta. Danas ih ima prema Cimoronovom izvještaju asfaltiranih 150 km.

Za vodovod potrošeno je 90 milijuna lira za 1.300.000 radničkih radnika.

Momentano se izgrađuje vodovod u dužini od 40 km, od Pazina do Poreča, a rezervoarom nad Karojbom.

Pitanje opskrbe vodom na kvarnerskim otocima nije još riješeno.

Išušenjem močvara na Raš. oko

Prema tome povećavao se i broj radnika zaposlenih u tim industrijama i kretao se je ovako:

Godine 1933 bilo je zaposleno u industriji 13.965 radnika, 1934. god. 20.036 radnika, 1935. god. 16.528 radnika, 1936. god. 18.001 radnika, 1937. god. 22.555 radnika, 1938. god. 26.596 radnika, a godine 1939. u prva četiri mjeseca 27.003 radnika.

Kako se radnici regrutiraju uglavnom sa sela, znači, da se naš seljački clemenat polaganu proletarizira.

U labinskim rudnicima gdje je izgrađen čitav jedan grad, Arslia, zaposleno je 8000 radara.

Bauksit se kopa kraj Zminja, Labina, Pazina i Višnjana, pa je i tamo zaposleno nekoliko tisuća radnika.

LETINA V REŠKI DOLINI

Prem. junlja 1939. (b) - V Reški dolini letina ne obeta nič dobroga. I prvi smo vsi nanjo polagali velike upe. Kmetovalci iz naše doline pričekujemo kmetovi iz dohodkov je od poljskega pridelka in sadta ter se v stiski ne morejo zateči k sekanju gozda in prodajanju lesa...

skoraj vse uničil. Isto je tudi s češnjami. Jedino sadje, ki kaže dobro letino, so češnje, ki so kljub dežju vzdražale, ter upamo, da nam bo vsaj prodaja tih nekaj prinesla. Spremenljivo vreme nam še vedno nagaja in zelo ovira delo na polju tako, da je za silo lahko opravimo najpotrebnejša dela.

KOLIKO STANOVNIKA IMA TRST

Trst - Koncem ožujka 1939 bilo je u Trstu 258.612 duša. U posljednja tri mjeseca pučanstvo se pomnožilo za 747 duša. Tokom ožujka isellia su se iz Trsta 574 covjeka, a dosellio ih se 1051. Kako vidimo u grad još uvijek dolaze ljudi, koji se nadaju da će naći kakovo zaposlenje i učiniti si život boljim nego što im je bio u njihovom rodnom kraju.

Lasnik Idriskega rudnika je cino broj od 1.580, avstrijska in po prevratu italijanska država. Okoli 1. 1880. je neka prlvatna osoba obiskala rudnik in na meji erarskih pravica zahtevala pravico kopanja za neko prlvatno društvo. Nastale so pravde, dokler ni končno zmogala država in dobila izključno pravico do izrabljanja rudnika.

Prvi rov, ki so ga napravili je bil Antonijevo rov in prvi jašek sv. Abacija. Jašek je služil dvigavanju rude in so ga opustili šele 1. 1737. Tudi cesar Maksimilijan je priječ kopati svoj rov 1. 1516. ki je dobil privilegiju ime L. 1520. je prva družba zgradila jašek sv. Katarine na trcu ob Nikovih, na mestu pozneje hiše 77-76 in 1. 1523. niže ob Nikovih še jašek sv. Jurija. Prvega so opustili 1. 1682. Jašek sv. Barbare so zgradili 1. 1569. Isteza leta so napravili tudi lesene rake. V teli letih so odprli še več manjših jaškov, ki so imenovali: Srebrni,

sv. Petra, Marijin sv. Egidija itd. Jašek sv. Barbare je služil izvanjnu rudi in za zračenje rovoev. Ko so iskali 1.1709. rudo ob Idrici so napravili Jozevoev rov in 1. 1735. pod Goranji rov sv. Magdeline poleg hiše 223-243. Uspehov tu ni bilo. Isteza leta so napravili tudi rov sv. Trojice. V 1. 1738 so našli nova ležišča rudi in napravili jašek sv. Doroteje in sv. Terezije, ki so ga odprli šele 1. 1912. Poicv hiše 112-118 so 1. 1755. odprli pod hrabro sv. Antona sv. Maritane ga spočetja, ki so ga opustili 1. 1777. ko nišo našli rudi. Zelo živinano kopanje jaškov in rovoev je bilo v letih 1786-1802. Tedaj je tudi produkcija srebra zelo narasla. Jozevčev rov in 1786 in 1. 1792. Nov jašek so potem odprli šele 1836 1. i. Ferdinavov v »Cepovnici« pri Liubečju, ki je pozneje služil samo zračenju rudnika. Štiri leta za tem se pričeli konati Maverevov ješek (senki), 1. 1847. pa jašek sv. Troh kraljev. Omeniti moramo še Inzaghijevo jašek iz 1. 1752. pa jašek Mariljevo rojstva, Sartorijevo in Leitnerjevo jašek. Vse našete jaške so rabili za dohode u rove, na razna polja za ogivanje rudi in za zračenje rudnika. Sveži zrak so dovažali Jozevoev. Terezijin in Franciskov jašek, odvažala pa sta slab zrak jašek sv. Barbare in Inzaghijevo jašek. Pozneje se je seveda tudi to spremenilo.

Rudnik se deli na polja, ki jih danes štemo 13. Na teh poljih so ravnj rovi na vse strani iz katerih izvajaaju rudo. Prav posebno kratke rove so imenovali »laulef«, počneve rove pa »roine«. Jaške, ki niso bili ješkovi so imenovali »trezi ali »senkline«.

Konec prihodnjic.)

PRVI DOKTORJI PRAVA Z NOVE TRŽASKÉ UNIVERSZE. Preteklo nedelje je bil na novo ustanovljeni tržaski univerziti in sicer na prvi fakulteti pomembn dogodek. Tega dne sta bila namreč promovirana dva doktorja. Zanimivo je, da ta dva doktorja nista Tržacana, temveč iz stare Italije. Eden je iz Pesenare, a drugi iz Alessandrije (Lombardija).

KOLIKO IMA TALIJANA. Rim. — Sredinšni statistički ured u Rimu izdao je saopćenje, prema kojemu izlazi da je dne 31 svibnja 1939 bilo u Italiji 1 kolonijama 44.247.000 Talijana.

ŽRTVJE U ŠPANIJI. V civilni vojni u Španiji je bilo ubijeno in teško ranjeno 1.200.000 ljudi.

MLETAČKI PATRIARHA NA TRSATU. Rijeka. — Mletački patriarha kardinal Piazza, koji je prisustvovao svečanosti proslavi 350 obljetnice Majke Božje Svetogorske u Gorici, svratilo je i na Rijeku.

Veliki načrt za gradnju kanala iz Donave do Sredozemskog mora. Zastupnik Jugoslavije, Bulgarije in Rumunije so vodili pogovora o gradnji velikoga plovnoga kanala.

Črličca faselata. revlja, ki jo urejuje Bottai, je prinesla pred kratkim zanimiv članek, ki je verjetno nekako uradno mnenje Italijanske vlade, ker je zelo neposredno po načinu zasedanja velikega fašističnega sveča. Članek nosi naslov »Osišče je potrebno. V ncm ugovajta pisce, da se Evropa sedaj prerajja in da bo nova Evropa preosnovana popolnoma na novi osnovi, ki bo različna od versarske, ki je bila protitalijanska in protivinska.

Italija je obnovila s Sovjetsko Rusijo staro trgovsko pogodbo in jo dopolnila tako, da je vnaprej odpravila vse možne nesporazume in povečala svoj uvoziški kontingent na vrednost od milijarde lir, mesto prejšnjih 406.000. Uvažala bo iz Rusije zlasti micerano ožje, žito, mangau, les itd.

Za knjižnice v obmejnih kraljih na naši severni meji zbira Slovensko planinsko društvo slovenske knjige in jih bo s posredovanjem mariborske podružnice SPD poslala v obmejne kraje.

LADO BOŽIĆ

IDRIJSKI RUDNIK

(22. junija 1939 — 22. junija 1939)

S 1. Julijem 1939. bo baje prešiel idrijski rudnik živega srebra, po 360. letih državne posesti in uprave, v privatno ruke

Včasih nam nehotne sežejo misli v ono dobo naše zemlje, ko na njej še ni bilo živega bitja, v dobo, ko je naša zemlja komaj nastajala. Kako je nastal rudnik v tisti dobi davnih časih naše zemlje in ali je tla, ta danes njegove zalozke izčrpane?

Nastanek rudnika. Znanstvenici, ki so raziskovali naša kraja, so ustovili, da ta idrijski kotel in njegov rudnik vulkanske izvora stare miocenske dobe. Ob znani črti, idrijski predorudnik, ki je verjetno nastala prav tedaj kot rudnik sam in ki se vleče od Kobarida preko Idrice in Čerknice, je nastal po velikih potražnjih emeljskih pretresih in erupcijah naš rudnik. Vrenje in notranosti zemlje je povzročalo prdiranje tekočih mas, toplih sovinških spolin, proti površini zemlje, kjer se ob ohlajevanju izločale v žilah razne rudnine. Vse procese se ni izvršil nenkrat temveč v raznih dobah. Ta zemeljska revolucija nam je dala poleg idrijskega rudnika, tudi miceralni vrelec v Kopačnici in ogieničke u skupini Blegasja, Poreznja in Kočice, kakor tudi J. Zazula (Plan. Vestnik

1929). Na Poreznu so še danes skladovi porfirita, ogieničkega kamenja. Sitno je bilo delovanje neznanih podzemskih sil, saj je prevrle vse skladove, tako, da imamo danes one plasti, ki so bile nekod spodal zrore in one, ki so bile zgoraj spodal. Globoko u rudniku se vedeli skladovi dolomita, ki so brez živega srebra. Ta dolomiti je sestavljal nekod gorje plasti naše doline in je nastal v onih časih, ko je še morje pokrivalo naše kraje. Morje je ustvarjalo na svojem dne, iz malih živih bitij, ki so v ncm živela in odmirala, plasti zemeljske skorje. Ta mala bitija so v morju namreč okamenela in stvorila množice skladove dolomita, vanpena in krede v debelosti već sto metrov pod površjem. Razumljivo je, da se to gibanje zemeljskih plasti ni omejilo samo na idrijski kotel, bilo je večjeza obsega, saj segajo skladovi do Tržica na Gorjanskem, Litije ob Savi in Tržica ob morju. Na živo srebro so naleleti pri Tržiču, iz rudnikov pri Litiji sklepaio, da so iz istih časov in tudi miceralni vrelec pri Tržiču ob morju je baje isteza izvora, kakor tisti u Kopačnici. Vse to so najbrže samo domneve, gotovo pa je, da je bilo na kraju našega rudnika prerivanje najičie, prevrat plasti najmočnejši in prodor tekočih mas je dosegal v našem kotlu najvišju točko pod zemeljsko skorjo in jo celo prodir.



Odmarajte se ljeti U LAGANIM CIPELAMA

12



45501—2204

Za lijepe dane najjeftinije i najudobnije dječje cipelice sa rumenim donovima. — Dječje Din 12.— i 15.—, ženske Din 19.— muške Din 25.—

15



4831—1965

Dječje cipelice od jakog engleskog platna u bijeloj boji, sa gumenim donom. Dječji za ljeto.

19



40891—7083

Dječje sandale od jakog platna, ukrašene crvenom i plavom bojom, sa elastičnim donovima.

35



5925—44300

Praktične dječje sandale od kože, sa jakim kožnim donom. Dječji za igru i šetnju.

35



5931—44364

Dječje fleksibilne sandale od smeđe kože. Za ljeto neophodne.

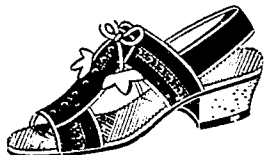
59



35915—5141

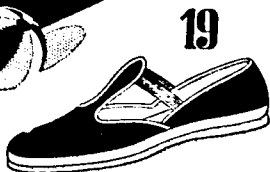
Moderne fine cipelice od crvenog bureta sa spužvastim i elastičnim donovima prevučene gumom.

59



34995—5187

Lagane cipelice od finog engleskog platna sa niskom potpeticom.

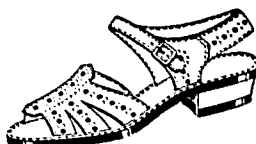


19

45615—1166

Lake kupaće ženske cipelice od platna, sa elastičnim gumenim donovima.

59



3885—15176

Ukusno izrezane cipelice od fine bijele kože, sa kožnim donom i niskom potpeticom. Idealne za tople ljetne dane.

59



3905—55183

Udobnost iznad svega! Lagane i udobne cipelice od fine kože, moderno izrezane. Za sunčane dane.

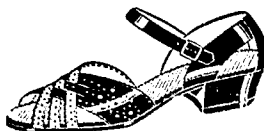
59



60995—0010

Noge ćete najbolje odmoriti u ovim laganim cipelicama od finog engleskog platna, kombinirano u bijeloj i crvenoj boji.

79



3985—95154

Savršene lijepe cipelice za ljeto, od fine kože u plavo-bijeloj kombinaciji, sa kožnim donom i potpeticom.

99



055—14114

Najnoviji model iz Meksika! Ženske sandale od fine kože, pletene u bijelo-modroj ili bijelo-crvenoj kombinaciji.

59



38697—2278

Elegantne muške sandale od jakog engleskog platna, sa elastičnim donovima. — Pružaju nozi udobnost i dovoljno zraka.

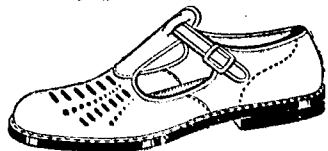
59



9337—2203

Gospodi uz novo odijelo dobro pristaju ove fine cipelice od bijelog ili sivog platna.

69



2987—42000

Lagane muške sandale sa kožnim donovima i sa rupicama na licu, koje nozi daju dovoljno zraka.

79



0537—2626

Gospodi dobroj ukusa najbolje pristaju ove fine cipele od bijelog ili sivog platna, kombinirano sa lakom.

99



8027—44683

Elegantne ljetno cipele za gospodu. Od sivog ili drap semisa ili od kože, ukrašene rupicama.

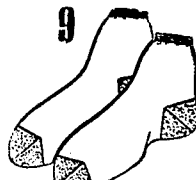
129



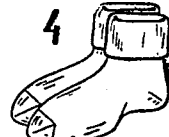
3039—44674

Muške lagane polucipele, na ram sivene, izrađene od fine kože, sa bušenim ukrasom i kožnim donom.

9



4



JADRAN

Praktične i jake ljetne čarape za gospodu. — Nose se bez podvezica, jer na vrhu imaju upletenu gumu koja ih drži.

HAVAJKE

Ženske soknice od finog i mekanog ovčjeg šou raznim ukusnim bojama.

